

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

20 grudnia 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Kosicka

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie 20 grudnia 2021 r. w Warszawie

odwołania J. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W.

o emeryturę pomostową

z 12 kwietnia 2021 r. i z 17 maja 2021 r. znak: (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VII U 904/21

UZASADNIENIE

J. G. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. z 12 kwietnia 2021 r. znak: (...), zaskarżając ją w całości i wnosząc o zmianę decyzji poprzez ustalenie, że z dniem 3 maja 2021 r. uzyskał prawo do emerytury pomostowej. W uzasadnieniu odwołania, J. G. wskazał, że ZUS odmówił mu prawa do emerytury pomostowej, ponieważ nie ma ukończonych 60 lat, nie rozwiązał umowy o pracę, nie udowodnił 15 lat pracy w warunkach szkodliwych. Na dzień złożenia odwołania ubezpieczony ukończył 60 lat, zobowiązał się do rozwiązania stosunku pracy w chwili uzyskania prawa do emerytury pomostowej. J. G. wskazał, że obecnie jego pracodawca doprecyzował wykonywanie przez niego pracy w warunkach szczególnych począwszy od 16 sierpnia 2005 r.. Zaakcentował również, że obowiązek zgłoszenia do ZUS pracownika wykonującego pracę w warunkach szczególnych spoczywa na pracodawcy i nie może obciążać pracownika przy ubieganiu się o emeryturę pomostową (k.3-4 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o umorzenie postępowania

na podstawie art. 477¹³ k.p.c. w zakresie, w jakim zaskarżona decyzja z 12 kwietnia 2021 r. znak: (...) została zmieniona przez decyzję z 17 maja 2021 r. oraz o oddaleniu odwołania w pozostałej części na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., także w przypadku rozszerzenia odwołania na decyzję z 17 maja 2021 r. W uzasadnieniu stanowiska ZUS wskazał, że w skarżonej decyzji orzeczono o odmowie przyznania J. G. prawa do emerytury pomostowej ze względu na niespełnianie przez niego warunku ukończenia 60 roku życia, udowodnienia co najmniej 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach

lub w szczególnym charakterze, wykonywania po 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej oraz rozwiązania stosunku pracy. Organ rentowy podtrzymał argumentację zawartą w uzasadnieniu skarżonej decyzji, dodatkowo wskazując, że z uwagi na ukończenie przez ubezpieczonego 60 roku

życia w dniu 3 maja 2021 r., 17 maja 2021 r. wydano kolejną decyzję w przedmiocie odmowy przyznania prawa do emerytury pomostowej, jednak z uznaniem za spełnioną przesłanki dotyczącej wieku ubezpieczonego (k.5-6 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony J. G. urodził się (...)

Odwołujący wykonywał pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze:

- 1) od 18 lipca 1983 r. do 30 września 1984 r. w (...) Państwowych Zakłady (...) w G. na stanowisku tokarza;
- 2) od 4 grudnia 1995 r. do 15 sierpnia 2005 r. w (...) K. D.
w W. na stanowisku szlifierza;
- 3) od 16 sierpnia 2005 r. w Instytucie (...) Polskiej Akademii Nauk
w W. na stanowisku szlifierza metali w warsztacie mechanicznym

(świadectwo pracy z 21.09.1984 r. k.7 a.r., świadectwo pracy z 15.08.2005 r. k.60 a.s., świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z 15.08.2005 r. k.8 a.r. z 29.04.2021 r. – nienumerowane karty a.r., zaświadczenie z 30.04.2021 r. – nienumerowane karty a.r., zeznania J. G. k.69 a.s.);

Ubezpieczony J. G. 16 marca 2021 r. złożył wniosek o przyznanie emerytury pomostowej (wniosek z 16.03.2021 r. k.1-2 a.r.).

Odwołujący się do dnia wydania wyroku pozostaje w stosunku pracy z Instytutem (...) Polskiej Akademii Nauk (bezsporne).

Decyzją z 12 kwietnia 2021 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. odmówił J. G. prawa do emerytury pomostowej, uzasadniając to niespełnieniem przesłanek: osiągnięcia wieku 60 lat, udowodnienia okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze co najmniej 15 lat, wykonywania po 31.12.2008 r. prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy, rozwiązania umowy o pracę z pracodawcą.

ZUS zaliczył odwołującemu do pracy w szczególnych warunkach okres od 18 lipca 1983 r. do 21 września 1984 r., tj. 1 rok, 2 miesiące i 5 dni, nie uwzględnił zaś następujących okresów:

- od 22 do 31 września 1984 r. ponieważ świadectwo pracy wydano 21 września 1984 r.;
- od 4 grudnia 1995 r. do 15 sierpnia 2005 r., ponieważ pracodawca w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z 15 sierpnia 2005 r. nie określił charakteru wykonywanej pracy ściśle wg wykazu, działu i pozycji stanowiącego załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r.;
- od 16 sierpnia 2005 r. do 31 grudnia 2008 r., ponieważ pracodawca w zaświadczeniu z 3 marca 2021 r. nie wskazał stanowiska pracy zgodnie z wykazem, działem, pozycją i punktem zarządzenia resortowego, pod który podlegał zakład pracy.

W odniesieniu do powyższych okresów ZUS wskazał, że okresy pracy w warunkach szczególnych, przypadające przed 1 stycznia 2009 r. stwierdza zakład pracy w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wystawionym wg wzoru stanowiącego załącznik do zarządzenia resortowego lub w świadectwie pracy. Zakład pracy wystawiając świadectwo pracy w szczególnych warunkach na podstawie posiadanej dokumentacji ma obowiązek określić charakter (rodzaj) wykonywanej pracy ściśle wg wykazu stanowiącego załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. oraz podać stanowisko zgodnie z wykazem, działem, pozycją i punktem zarządzenia resortowego lub uchwały

bądź określić rodzaj wykonywanej pracy ściśle według pozycji i załącznika do ustawy o emeryturach pomostowych. Stosownych stwierdzeń może dokonać jedynie pracodawca (zakład pracy), żaden inny organ nie został do tego upoważniony. W przypadku likwidacji zakładu pracy w postępowaniu o ustalenie uprawnień do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach dopuszczalne są jako środki dowodowe potwierdzone za zgodność z oryginałem kserokopie dokumentów, potwierdzające okresy takiej pracy, sporządzone przez archiwa na podstawie posiadanej przez nie dokumentacji (angaże, umowa o pracę, przeszeregowania, kartoteki płacowe itp.). Prywatni pracodawcy, których nie obowiązywały resortowe zarządzenia, mogą się powoływać wyłącznie na wykazy stanowisk zawarte w załącznikach A i B do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r.

Organ rentowy nie uwzględnił również J. G. do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu od 1 stycznia 2009 r. do nadal, ponieważ nie został zgłoszony do ZUS jako pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Zgodnie z art. 38 ustawy o emeryturach pomostowych, płatnik składek jest zobowiązany złożyć druki ZUS ZSWA do 31 marca danego roku kalendarzowego za poprzedni rok. W przypadku wystąpienia do z wnioskiem o przyznanie emerytury pomostowej, zgłoszenie danych o pracy w szczególnych warunkach w danym roku kalendarzowym, płatnik składek przekazuje do zakładu w terminie 7 dni od dnia zgłoszenia wniosku.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych uznał za udowodnione okresy składkowe J. G. w wymiarze 38 lat, 11 miesięcy i 21 dni i nieskładkowe 7 miesięcy i 25 dni, tj. łącznie 39 lat, 7 miesięcy i 16 dni (decyzja z 12.04.2021 r. – nienumerowane karty a.r.).

Po wniesieniu przez ubezpieczonego odwołania od decyzji z 12 kwietnia 2021 r., organ rentowy 17 maja 2021 r. wydał decyzję znak: (...), w której wciąż odmawiał J. G. prawa do emerytury pomostowej, uznając przy tym za spełnioną przesłankę ukończenia 60 roku życia (decyzja z 17.05.2021 r. – nienumerowane karty a.r.).

Powyższy stan faktyczny, sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach niniejszej sprawy, aktach rentowych oraz osobowych odwołującego. Zdaniem sądu, powołane wyżej dokumenty, w zakresie w jakim sąd oparł na nich swoje ustalenia są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Nie były one przez strony kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, w szczególności przez organ rentowy, który w uzasadnieniu zarówno skarżonej decyzji, jak i odpowiedzi na odwołanie wskazywał na to, że dokumenty nie stanowiły podstawy do obliczenia stażu pracy w warunkach szczególnych, ponieważ nie spełniały warunków formalnych, nie zaś ze względu na ich brak wiarygodności. Jedynie w zakresie świadectwa pracy z (...) w G. organ rentowy kwestionował możliwość uwzględnienia stażu pracy w dniach od 22 do 30 września 1984 r., w sytuacji gdy świadectwo pracy wydano 21 września 1984 r. W ocenie sądu okoliczność ta została przez J. G. wyjaśniona podczas rozprawy 20 grudnia 2021 r. – ubezpieczony zeznał bowiem, że po zakończeniu zatrudnienia w (...) został na podstawie porozumienia przeniesiony do (...) Zespołów Sportowych w P.. Oznacza to, że data zakończenia stosunku pracy była już znana w dacie wydania świadectwa pracy, a ZUS nie wykazał, aby od 22 do 30 września 1984 r. nie dochodziło do świadczenia przez ubezpieczonego pracy na rzecz dotychczasowego pracodawcy, w tym pracy w szczególnych warunkach. Tym samym okoliczności wynikające z treści tych dokumentów, dodatkowo poparte zeznaniami odwołującego, należało uznać za bezsporne i mające wysoki walor dowodowy.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie J. G. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 12 kwietnia 2021 r., znak: (...) było nieuzasadnione.

Zgodnie z treścią art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1924) prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Bezspornym było, że odwołujący urodził się po 1 stycznia 1949 r., a w dniu wydania decyzji nie ukończył 60 lat (nastąpiło to 3 maja 2021 r.), ma okres składkowy i nieskładkowy co najmniej 25 lat, przed 1 stycznia 1999 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach i nie nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Sąd ustalał wobec tego, czy ubezpieczony przez okres 15 lat wykonywał pracę w warunkach szczególnych oraz czy po 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

Prace w szczególnych warunkach – zgodnie z treścią art. 3 ust 1 ustawy o emeryturach pomostowych – to prace związane z czynnikami ryzyka wymienionymi w art. 3 ust 2 ustawy, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które pomimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę

na dotychczasowym stanowisku. Wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik

nr 1 do ustawy. Z kolei prace o szczególnym charakterze – zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy

o emeryturach pomostowych – to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania

w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

W toku postępowania wyjaśniającego przed organem rentowym fakt wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze powinien być potwierdzony przez zakład pracy stosownym zaświadczeniem, zgodnie z treścią art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych. Ta reguła dowodowa nie obowiązuje jednak przed sądem. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 20 lutego 2013 r. „nie można podzielić poglądu, że wykonywania pracy w szczególnych warunkach, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy

o emeryturach pomostowych, można dowodzić przed sądem jedynie na podstawie świadectwa pracy wystawionego przez płatnika składek, gdyż przepis art. 51 tej ustawy nie zmienia przepisów kodeksu postępowania cywilnego określającego katalog środków dowodowych, przy pomocy których strona może udowadniać fakty, z których wywodzi skutki prawne”

(III AUa 1044/12, LEX nr 1289529).

Jak już wskazano, organ rentowy nie kwestionował wiarygodności dokumentów przedłożonych przez J. G. w postaci świadectw pracy i świadectw wykonywania pracy w warunkach szczególnych, a jedynie spełnianie przez te dokumenty warunków formalnych. Zdaniem Ssdu, nie było podstaw do podważania prawdziwości tych dokumentów z tego tylko względu, że nie odnosiły się one ściśle do wykazów, pozycji i punktów Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

(Dz. U. z 1983 r., nr 8 poz. 43, dalej Rozporządzenie RM), skoro takiego przyporządkowania sąd może dokonać we własnym zakresie. Tym samym, w ocenie sądu praca odwołującego:

1) 18 lipca 1983 r. do 30 września 1984 r. w (...) Państwowych Zakłady (...) w G. na stanowisku tokarza,

2) od 4 grudnia 1995 r. do 15 sierpnia 2005 r. w (...) K. D.
w W. na stanowisku szlifierza,

3) od 16 sierpnia 2005 r. (i nadal) w Instytucie (...) Polskiej Akademii Nauk w W. na stanowisku szlifierza metali w warsztacie,

była pracą w warunkach szczególnych, wymienioną w Wykazie A, Dziale III, poz. 78 Rozporządzenia RM – w zakresie pracy świadczonej do 31 grudnia 2008 r., zaś od 1 stycznia 2009 r. była pracą w warunkach szczególnych określonych w Załączniku nr 1 poz. 5 do ustawy o emeryturach pomostowych. Uwzględnienie powyższego stażu pracy w wymiarze przekraczającym 15 lat, zawierającego okres pracy w warunkach szczególnych po 31 grudnia 2008 r. w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, oznacza spełnienie przez J. G. przesłanek z art. 4 pkt 1-6 ustawy.

Zaakcentować jednak należy, że prawo do emerytury pomostowej powstaje z dniem spełnienia wszystkich ustawowych warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Warunkiem koniecznym jest zatem rozwiązanie stosunku pracy, a nabycie prawa do emerytury pomostowej nie jest możliwe przed spełnieniem tego warunku. W orzecznictwie wskazano,

że warunek ten jest oczywisty, gdyż nierozwiązanie stosunku pracy niweczyłoby podstawowy cel emerytury pomostowej, jakim jest zapewnienie ochrony ubezpieczeniowej tej kategorii ubezpieczonych, którzy ze względu na wiek nie nabyli jeszcze prawa do emerytury, a zostali pozbawieni możliwości dalszego zarobkowania wbrew własnej woli. Posłużenie się przez ustawodawcę wyrażeniem „nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy” oznacza, że chodzi o czynność prawną prowadzącą do rozwiązania stosunku pracy, która została podjęta przez pracodawcę zatrudniającego osobę ubiegającą się o emeryturę pomostową. W wypadku umownego stosunku pracy przesłankę taką wypełnia rozwiązanie stosunku pracy

za wypowiedzeniem dokonany przez pracodawcę, rozwiązanie stosunku pracy

bez wypowiedzenia dokonane przez pracodawcę oraz rozwiązanie stosunku pracy

za porozumieniem stron, nawet gdyby porozumienie rozwiązujące stosunek pracy zostało zawarte z inicjatywy („na prośbę”) pracownika (por. wyrok SN z 21.08.2019 r., III UK 210/18, OSNP 2020, nr 8, poz. 86; z 13.12.2019 r.).

Jak podniósł Sąd Najwyższy w wyroku z 11 czerwca 2013 r., II UK 380/12 (LEX 1388384), sądy ubezpieczeń społecznych nie posiadają uprawnień do wydawania orzeczenia wstępnego w rozumieniu art. 318 § 1 k.p.c., ponieważ przepisy o postępowaniu odrębnym

w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie przewidują, tj. nie dopuszczają wydawania wyroków wstępnych, o których mowa w art. 318 § 1 k.p.c., „tylko co do samej zasady”, którą byłoby niedopuszczalne „warunkowe” ustalenie uprawnień emerytalnych, bez koniecznego kumulatywnego spełnienia łącznie wszystkich przesłanek (warunków) ich nabycia (por. także wyroki SN: z 8 stycznia 2013 r., I UK 365/12, LEX nr 1555197 i z 9 lutego 2010 r., I UK 262/09,

LEX nr 585728). Reasumując, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie jest dopuszczalne wydanie wyroku ustalającego spełnienie przez ubezpieczonego niektórych warunków wymaganych do nabycia prawa do świadczenia lub wyroku przyznającego to świadczenie pod warunkiem spełnienia pozostałych warunków w przyszłości (por. wyrok SA w Łodzi z 10 października 2013 r., III AUa 20/13, LEX nr 1383460, wyrok SA w Szczecinie z 5 września 2013 r., III AUa 200/13, LEX nr 1381543).

W ocenie sądu, J. G. spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-6 ustawy o emeryturach pomostowych.

Mimo to, w świetle jednoznacznego brzmienia art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych, odwołanie nie mogło zostać uwzględnione, ponieważ ubezpieczony nadal pozostaje w stosunku pracy.

Dlatego też sąd oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.